

Van god los

Niemand's meester, niemand's knecht - de touwtjes in eigen handen

EDITO

Tot onze grote vreugde is het eerste nummer van god los door vele mensen warm onthaald. Toen we weer op pad trokken, hebben we aan het afscheid de belofte van een terugkeer toegevoegd. Welaan, hier staan we opnieuw, zonder al te veel vertragingen en met een brede glimlach op de drempel van jullie gastvrijheid: als een bende kleuters dat z'n wijsje ten beste komt geven. In ruil voor wat lekkers, maar een zoen op de wang volstaat ook al.

Wat staat er op het repertoire? Ons klein gelijk, maar dan zonder de dodelijke ernst van de andere leurders en hun prospectussen en bijbels. Hier geen bekeringsdrang, niet tot god en niet tot de heilige koopwaar. Als er niet meer mee gelachen mag worden, als het niet meer ontheiligd of gestolen mag worden, maakt het ons vroeg of laat tot droeve zondaars of misdadigers. Ook dé vrijheid en dé strijd lijken soms de ernst van een doodgraversgelaat te vereisen, zeker wanneer het bezittelijk voornaamwoord er voorgoed uit geschrapt is en *mijn* vrijheid zich van me losweekt om haar eigen hoofdletterige leven te gaan leiden.

Maar we lachen ook niet alles weg. Nadat de hoofdletters uit de geschiedenis hun diepe sporen en wonden sloegen, zou men willen dat we de woorden zelf wegsmeten en ons overgaven aan de alleenspraak van de koopwaren en de zachte dwang van het supermarktgesticht. Maar boven het gekwetter van de producten uit en ver voorbij de grootst mogelijke welvaart, klinkt de vraag naar de zin van het leven. Ze stelt zich aan ieder van ons, van zodra we, tussen de defilerende producten, de pijn- en verdrietstillers en de opvolging van sociale rollen heen, in de afgrond van het bestaan geblikt hebben. Deze ervaring van hoogtevrees, de diepte die ons daar aanstaart, verandert alles. De vraag duldt geen uitstel: *wat ben je van plan met dit enige, uitbundige en kostbare leven?*

- "Een carrièreplan", zegt het kapitalisme. En we blijven moegewerkt, uitgebrand, uitgezogen en lusteloos achter in een economie die haar bloei uit onze lichaams- en gesteskracht putte.

- "Werk voor de gemeenschap", zegt de communist en we vinden onszelf naast een gegarandeerde snee brood, als betekenisloze en uitgeputte schakel in een

geoliede en krachtige gemeenschap.

- "Een deugdelijk leven", zegt de gelovige. En na jarenlange worstelingen met de vermeende zonde, komen we tot de vaststelling dat we een spook verhoogd en onszelf vernederd hebben.

Het is een onmogelijke vraag. En toch blijft ze weerklinken, echoot ze tussen de grenzen van onze geboorte en onze dood heen. Toch moet ze beantwoord worden en moet elk antwoord opnieuw door de wind gegrepen worden en vervliegen. En alleen jij kan het antwoord geven voor jezelf. Wij tezamen kunnen er hoogstens voor zorgen dat ieder-voor-zich deze vraag in de best denkbare omstandigheden kan stellen en het antwoord erop kan invullen en realiseren. Zonder dwang of gebrek.

Dat is het werk van de anarchistische opstand.

Een bescheiden begin.

3

Hangjongeren

4

De Klomp

6

**Wie zonder zonde is,
gooie de eerste aardappel**

9

Op een dag ga ik op weg...

11

Lekker Vegan

12

Alles delen met elkaar...

15

Oorlog

17

Ga dat maar eens uitleggen...

HANGJONGEREN

In verschillende steden werd een speciale politie-eenheid opgericht om hangjongeren het leven zuur te maken. Deze eenheden kregen de veelzeggende naam 'very irritating police' (VIP). Tegelijkertijd werden verschillende recreatieparken, tot hoogbeveiligde en niet minder hoog geprijsde kampen omgebouwd.

Je kan nog maar moeilijk naast de hangjongeren kijken de laatste weken. Ikzelf behoor voor heel wat mensen al niet meer tot de categorie van 'jongere' en ik heb dus de gelegenheid om zonder al te veel verdenkingen rond te hangen en ernaar op zoek te gaan. Maar op de vele pleinen en andere hanggelegenheden die ik aandeed, kwam ik naast de leegte niemand tegen. Of toch wel, af en toe een liep ik een lid van die andere hangcategorie tegen het lijf: de ouderen. Zat, sorry, hing daar, wat verloren aan de wasdraad van een tijd die hem tot eenzaamheid veroordeelde. En eenzaamheid maakt angstig, dus mijn begroeting viel ongebruikt op de grond en werd gegrepen door de wind. Ik bedenk dat we allemaal zwerfvuil zijn geworden. Jongeren, ouderen, begroetingen... als het aan de controle ontglipt, niets opbrengt of onvoldoende uitgeeft, kan het enkel nog opgekuist worden.

Waarom heeft deze samenleving toch zo'n pest aan hangjongeren? Omdat rondhangen een aanfluiting is van alles dat deze samenleving voorstaat: onophoudelijk doen en werken. In de wereld van de dwangmatige arbeid en de manische consumptie weergalmt het rondhanggedrag als een vloek door een kerk. De welopgevoede burger wordt zelfs in z'n meest vrije tijd door het doen en de productielogica overvallen: de vakantie is strak gepland, zonder tijdsverlies, want tijd blijft letterlijk geld en ook ontspanning kan moeten. Maar zelfs wie het arbeidsethos op de korrel neemt, haast zich er nog aan toe te voegen dat aan de activiteit zélf toch niet mag geraakt worden. Er wordt vaak ijverig gewerkt in het kamp van de tegenstanders van het werk.

Rondhangen is bij voorbaat doelloos en inefficiënt ongeacht wat een verloren gelopen linkse socioloog daar nog op aan te merken heeft (de straathoek als

informele leerschool, als vindplaats van levenspartners...). Rondhangen is de kunst van het toekijken, van het ik-stond-erbij-en-ik-keek-ernaar dat al het gedoe in vraag stelt zonder een antwoord te verwachten. Rondhangen is ook – en dat is alles behalve nieuw – de algemeen gevreesde ontstaansgrond, de vruchtbare bodem voor opstandigheid. In dat opzicht mag het ons niet verbazen dat niet alleen de politie, maar deze hele samenleving het op haar zenuwen krijgt, letterlijk bijzonder geïrriteerd raakt van de veelbesproken, maar eerder zeldzame trosjes jongeren op pleintjes en straathoeken.

Wat mijn zoektocht betreft? Ik vond hangjongeren in het woordenboek terug. Daar zijn het 'jongeren die langdurig op een bepaalde plaats in de openbare ruimte verblijven'. Ik kon zelf nog één andere betekenis bedenken. Na het verkeer is zelfdoding de belangrijkste doodsoorzaak bij jongeren. Naar 'hangjongeren' in die betekenis is het blijkbaar minder lang zoeken. Maar van een verband tussen het een-en-ander is hier natuurlijk geen sprake.

DE KLOMP

Onze wereld is een bijenkorf van commerciële activiteit. Bezienswaardigheden en geluiden in overvloed. Betekenisverbanden, symbolen en beelden cirkelen rond in die korf. Het bewustzijn wordt afgeleid door deze maalstroom aan schouwspelen en geluiden. Deze aanval op de zintuigen. Er zijn voorbeelden, vele voorbeelden van mensen die terugvechten. Terugvechten tegen deze agressieve uitval. Tegen deze disciplinerend van de menselijke geest en het lichaam. Zij droegen hun eigen betekenisverbanden en symbolen met zich mee. Deze associaties en verbonden zijn bijna teloor gegaan. Ze zijn geschrapt geweest uit de "officiële" historische verslagen.

4 De houten klomp is een symbool boordevol associaties en betekenissen. Sloffen en schoenen worden gewoon gedragen. Maar de houten klomp is een bijzondere schoen. Het Franse woord voor een klomp is 'sabot'. Er wordt gezegd dat het woord sabotage is afgeleid van dit woord. Interessant. Waarom? Hoe ontstond deze afleiding?

Niemand weet precies waarom. En niemand weet precies hoe het gebeurde. Het is het soort materiaal waaruit historische legendes gewoven worden.

In een poging om een fractie terug te winnen van de waardigheid en de menselijkheid die hen ontstolen waren door de loonarbeid, wierpen de arbeiders vroeger klompen in bepaalde onderdelen van de machines. Op die manier werd de productie stilgelegd of drastisch vertraagd.

Er wordt wel eens gezegd dat de eerste sabotage met een houten schoen plaatsvond in de Nederlanden. Rond de 15e eeuw. 'Sabots' werden in het drijfwerk van het weefgetouw geworpen. Er hing frustratie en angst in de lucht. Arbeiders vreesden dat ze hun werk zouden verliezen aan nieuwe machines. Nieuwe machinerie die het

werk mogelijks aan een hogere tred zou kunnen verrichten. Een tred waaraan zichzelf niet gewoon waren.

Enkele maanden geleden kwam ik een klomp tegen in een weggeefwinkel. Beelden en associaties doorkruisten m'n gedachten: zwarte katten die schalks de nacht doorsluipen, Wobblies (1), Michael Bakoenin, zitstakingen (2), zwarte stakende autoarbeiders tijdens de stakingen in Detroit in de jaren '60, Rosa Luxemburg, de Luddieten, een einde aan de plundering en de uitbuiting.

Voor een kleine som kocht ik de klomp en liep ermee naar buiten. Ik kan nu naar dat voorwerp staren als ik de nood voel opkomen. Dat heb ik al zoveel gedaan. Het is moeilijk om de aanblik van een voorwerp beu te raken dat zoveel diepte en rijkdom oproept. Maar misschien is het ook wel gewoon het zoveelste meubel waarmee ik m'n leven inricht. En soms is het verschil tussen de twee moeilijk aan te geven.

1) leden van de internationale, anarchistisch geïntereerde Industrial Workers of the World (IWW).

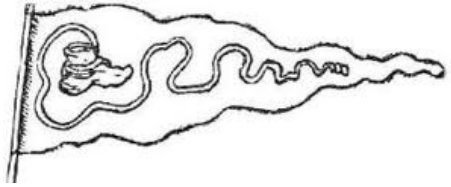
2) Een zitstaking was historisch een actieform die in de Verenigde Staten ontstond. De arbeiders namen de werkplaats in en bezetten hun posities om zo te voorkomen dat ze vervangen werden door stakingbrekers.

Uit: *Communicating Vessels*, Issue Fall-Winter 2010-2011. Post Office Box 83408, Portland Oregon 97283

Voet - Noot

Terwijl ik voorgaande tekst vertaal en opneem, schiet me plots nog een andere historische wetenswaardigheid te binnen. Iets minder 'houterig' en ongeveer rond hetzelfde tijdperk werd het zuiden van Duitsland in rep en roer gezet door de beweging van de bondsschoen. De vele dorpsgemeenschappen verenigden zich in genootschappen en organiseerden tussen 1493 en 1517 opeenvolgende golven van opstanden, die allemaal werden neergeslagen. Deze opstanden waren vooral gericht tegen de opkomende staat, die de dorpsautonomie bedreigde en de gemene gronden onteigende. De gemene gronden waren gronden waarop geen eigendomsrechten golden en die voor de armen een grote overlevingswaarde hadden. De opstandelingen organiseerden zich onder het teken van de bondsschoen: een symbool dat de boerengemeenschappen vertegenwoordigde en tegelijkertijd een parodie vormde op het symbool van de adel – de ridderlaars. En tot op vandaag trekken we onze stoute schoenen aan...

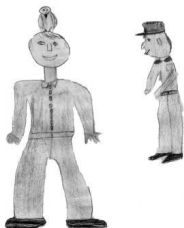

Lezersgedacht

Hey,

Ik las een tijdje geleden het gedicht van Jacques Prévert in het eerste nummer van 'van god los' en werd daardoor herinnerd aan een ander gedicht van hem waarvan ik vooral de eerste zin een mooie metafoor voor de vrijheid vind. Bij wijze van reactie op het krantje stuur ik het even door.

Groet,
S

De vrije wijk

Quartier libre

Ik hing m'n kepie in de kooi

J'ai mis mon képi dans la cage
zette de vogel op m'n hoofd en ging naar buiten.
et je suis sorti avec l'oiseau sur la tête

Welaan, wordt er niet meer gegroet

Alors
vroeg de commandant
on ne salue pas

Nee

a demandé le commandant
er wordt niet meer gegroet

Non
antwoordde de vogel
on ne salue pas

Oh sorry,

a répondu l'oiseau
neem me niet kwalijk, ik dacht dat 't moest
Ah bon

zei de commandant

excusez-moi je croyais qu'on saluait

U bent ten volle geëxcuseerd,
a dit le commandant

iedereen kan zich vergissen
Vous êtes excusé

zei de vogel.

tout le monde peut se tromper
a dit l'oiseau

Wie zonder zonde is, gooi de eerste aardappel

Deel commotie een goeie maand geleden in de media. Het ging over patatjes. Een klein overzicht van de feiten voor wie niet aangesloten is op de mediastroom (en geheel terecht)(1) : Bepaalde politici, wetenschappers en bedrijven willen graag wat experimenteren met genetisch gemodificeerde aardappelen. Voor de enen omdat “innovatief” het nieuwe modewoord is en dat blijkbaar bedrijven aantrekt, wat dan weer goed is voor de economie, de tewerkstelling, de verkiezingen en ga zo maar door. De anderen hebben te horen gekregen dat onderzoek nu voor brood op de plank zorgt (en niet langer onderwijs). Ze moeten nu puntjes sparen door zo veel mogelijk rapporten te schrijven en sponsors vinden om de lonen uit te betalen. Daarenboven prutsen ze al eens graag met dingen. En voor bedrijven is het makkelijk: nieuw product = meer winst. Ze verzamelen subsidies, sponsoringen en de nodige administratieve goedkeuringen. Alles in kunnen en kruiken. Een stukje veld in Wetteren wordt aangelegd. Helaas, een aantal mensen zien dat niet zitten. Een telefoontje naar politie en media dat ze daar toch niet mee akkoord zijn en dat ze dat veldje gaan omploegen. Kwestie dat iedereen op de hoogte is en zijn rolletje met verve kan spelen. Het enige foutje misschien van die bewuste zondag. De afwezigheid van flikken en persmusketen had iedereen heel wat gezever tijdens de actie en achteraf bespaard. De afgesproken zondag komt eraan. Zo gezegd, zo gedaan. Biologische

aardappelen en zout vliegen in het rond (neemt iemand volgende keer ook nog frituurolie mee? Eerst op 160° dan 180°). Hekken naar beneden of actievoerders erover en plantjes trekken.

Wat zegt u? Dat de oorlog in Libië nu al lang aansleept en toch vele slachtoffers maakt? Bahrein? Syrië? Dat de kerncentrale in Fukushima nog altijd aan het lekken is? Dat de revolutie in Tunesië nog lang niet gedaan is en er nog confrontaties zijn in de straten? Dat kan allemaal heel goed zijn maar de weldenkende klasse van dit land was belange nog niet uitgesproken over de aardappeltjes (we zijn nog niet toe aan de nieuw patatjes, niet waar?).

Wie had gedacht dat de zo rationeel geachte wetenschappers zo hysterisch kunnen worden. Het is eigenlijk puur entertainment. We hoorden de woorden “zwarte dag voor de wetenschap”. En nee ze bedoelden niet het falen van de nucleaire technologie in de kerncentrale van Fukushima. Noch het tekortkomen van de wetenschap (en al die briljante geesten wereldwijd) om oplossingen te zoeken voor de ramp die zich daar nog altijd afspeelt. Evenmin is het een verwijzing naar de olieboringen in de golf van Mexico die slecht afliepen. Tonnen olie in zee en kusten die nu een jaar na datum nog altijd vervuild zijn. Zonder schaamte gaat het hier over een aardappelveld. Niet zo maar een aardappelveld zegt men ons maar één dat de hongersnoden gaat bedwingen “omdat deze genetische aardappel de

aardappelziekte niet kan krijgen”. Aha, goed om weten dat de huidige hongersnoden veroorzaakt worden door de aardappelziekte en de voedseltekorten die dat teweeg brengt. Vreemd toch wel dan dat er nu door de grote paniek rond de EHEC-bacterie 600.000 komkommers en een half miljoen kilo tomaten blijven liggen (op één dag). Ze gaan die vernietigen. Is er dan nu met zo veel minder voedsel hongersnood in België? Natuurlijk niet, omdat hongersnoden niet worden veroorzaakt door te weinig voedselproductie. Integendeel, er is nog altijd een overproductie. In het Westen wordt jaarlijks 40 tot 60% van het eten weggegooid. Het is een kwestie van economie, van industriële landbouw en van ongelijkheid. De supermarkt heeft genoeg in de aanbieding. Dat er zo weinig in mijn winkelkar ligt, heeft eerder te maken met de eerder lage stand van mijn rekening (gelukkig heb ik diepe zakken). Trouwens er zijn bepaalde aardappelsoorten die

meer resistent zijn tegen de aardappelplaag dan andere. Alleen is de soort die de voedselindustrie het meeste geld opbrengt nu toevallig een soort die heel gevoelig is voor die ziekte. *It's all about the money.* Het zou natuurlijk wel gemakkelijk geweest zijn dat één aardappel alles kan oplossen. Dat is waar al die verontwaardigde burgers ook op gehoopt hadden. Anders hoor je hen nooit over hongersnoden. Ze hebben er niet over nagedacht, laat staan ooit een vinger uitgestoken. En dankzij die aardappel zouden ze dan toch eindelijk van dat sluimerende schuldgevoel verlost zijn. Niet dus.

Wacht, hoorden we daar “het vrije onderzoek staat op het spel”? Subsidies van de overheid, sponsering van de bedrijven. *Vrij* lijkt een relatief begrip voor sommigen. In alle eerlijkheid, die aardappel is toch gewoon het volgende patent voor chemiereus BASF. Dan kan ze zoals andere bedrijven al gedaan hebben, een “nieuwe” groente voor grof geld gaan verkopen aan de boeren. Een groente die eigendom is van een bedrijf... Was deze wereld een televisiereeks geweest, ik zou elke week op post zijn voor de absurde grappen die ze mij voorschotelt. Helaas is deze wereld realiteit (waarop enkele genieën de reality-tv hebben uitgevonden).

Er kwamen nog enkele andere woorden voorbijgevlogen. “Democratie”; wie gelooft die mensen nog? “Gewelddadig”; ik vond ook dat die flikken nogal enthousiast doormepten. “Maatschappelijk debat”; u bedoelt enkele opiniestukjes door vakidioten, wat krantenvulsel door die snertjournalisten en dan doen diegenen met centen en macht wat ze toch al van plan waren te doen? Inderdaad daar ontbrak het ons nog aan. Hopelijk hebben we dat bij deze dan ook weer gehad. (2)

U merkt het; veel cynisme voor een jonge spruit (krieltje?) als ik. Maar met al dat cynisme en al dat coole “vertel mij iets nieuws”, viel ik toch bijna van mijn stoel. Aartsbisschop Kris Peeters kwam ons zowaar toespreken met de heilige woorden “harde aanpak”, “strafvervolgning”, “bendevoorming”, “zwarte boetes”, “celstraffen” en “twaalf Onze Vaders”. Die laatste twee zullen er waarschijnlijk wel afvallen. In andere tijden zou men eens gefronst hebben bij deze vermenging van de Machten. Sommigen durven namelijk wel eens hoog oplopen met de Onafhankelijkheid van de Rechterlijke Macht. Maar we hadden al begrepen dat zo'n termen relatief zijn in de buurt van geld en macht.

Eén tip voor wie nog eens wat gewassen wil gaan oogsten (en dan specifiek de ggo-variant), hou er aub de media en politiek buiten. Minder geblaas, meer wol.

En er valt inderdaad heel wat ze zeggen over hoe genetische manipulatie een potentieel gevaarlijk spelletje is dat onomkeerbaar is en vooral om geldgewin draait. Zet het op papier, deel het uit, plak het rond. Sommige mensen zullen het lezen, sommigen zullen met je willen discussiëren. Naar mijn eigen bescheiden idee veel waardevoller dan dit “maatschappelijk debat”. En dan kunnen we het ook nog eens hebben over andere dingen die ons nauw aan het hart liggen. Je weet wel; antinucleaire strijd, directe actie, solidariteit, antikapitalisme etc. Want we hebben natuurlijk niet alleen problemen met enkele ggo-aardappelen.

Een couscousvretende anarchist

1) En onze excuses dat we u er dan toch mee komen lastigvallen. Maar we beloven dat u na het lezen van deze tekst genoegzaam zal kunnen besluiten dat het een goede zet was om dat krantenabonnement op te zeggen en die televisie buiten te flikkeren. Graag gedaan.

2) De actievoerders wordt verweten met hun actieform elke vorm van debat onmogelijk te hebben gemaakt. Praat voor de vaak. De keuze om hysterisch te reageren is geheel de hunne. En waarom zouden de actievoerders het maatschappelijk debat moeten openen? Een directe actie zoals deze weigert het voorgeprogrammeerde debat en maakt het mogelijk om je eigen verantwoordelijkheid te nemen.

OP EEN DAG GA IK OP WEG... en laat ik de oude stad achter mij liggen.

Met de wandelstok in de hand en de haren in de wind zal ik langs de wegen zwerven.

Ik zal de oude bouwsels en hun misselijkmakende inhoud laten vervagen in de ochtendnevel; in de smog van intellectuele en fysieke vuiligheid. M'n vrolijke pas zal op de kasseien weerklinken. De kus van de ochtend zal m'n borst opzwepen. Mijn borst die rijst en zich vult met verse teugen lucht. Ik zal kunnen opstaan wanneer ik maar wil; werken, eten, drinken, denken en liefhebben naar het goeddunken van mijn fantasie. Zonder god of meester. Ik zal vrij zijn.

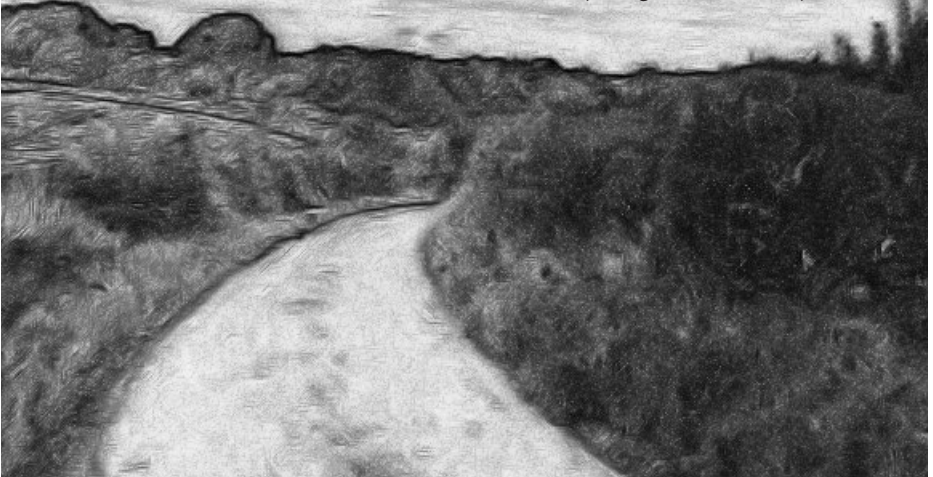
OP EEN DAG GA IK OP WEG en laat de samenleving achter mij.

Met de wandelstok in de hand en de haren in de wind zal ik zwerven langs de wegen.

Die overerfde verplichting, die zich tot wet ontpopt heeft, zal ik afvallig worden, net als haar rechten, plichten, haar leugens en haar misdaden. Ze mag creperen in haar stompzinnigheid, als ze dat zozeer verlangt. Ze mag zich in een dodelijk gevecht werpen met haar naburige samenleving als ze dat zo graag wil. Ze mag ten onder gaan aan de armoede van de enen en de rijkdom van de anderen als ze het dan toch niet anders wil! Maar ik zal plicht noch recht hebben ten aanzien van haar. Ik wil niet liegen noch sterven of gedood worden voor haar of door haar. Niet rijk of arm zijn met haar. De weg zal die verplichting van me afnemen. Ik zal vrij zijn om over m'n individualiteit te beschikken, zonder naar de ander te moeten verwijzen.

OP EEN DAG GA IK OP WEG en verlaat mijn familie. Met de wandelstok in de hand en de haren in de wind zal ik zwerven langs de wegen.

Ik zal me bevrijden van die burgerlijke ketting waaraan de samenleving ons vanaf de kindertijd vastlegt. Mijn familie, die ik nooit gekozen heb. De traditie heeft me gezegd : dit is je neef, die andere is je nonkel en deze hier is je vader. Het toeval heeft gewild dat de enen goed zijn en de anderen slecht. Maar goed of slecht, ik heb ze moeten verdragen. De weg zal me bevrijden. Ik zal hun als respect opgetut egoïsme niet langer moeten verdragen. Hun vooroordelen zullen me niet meer teisteren. Ik zal een vrijwillige familieloze zijn.

OP EEN DAG GA IK OP WEG en breek ik met de geliefde die me niet wil volgen. Met de wandelstok in de hand en de haren in de wind zal ik zwerven langs de wegen. Ik zal de liefde pas liefhebben op de dag dat het zal volstaan om elkaar aan te kijken, elkaar te begrijpen en lief te hebben zoals het ons goeddunkt, op een praktische manier, die overeenkomt met onze gemoedstoestand. De dag waarop de vooroordelen van de liefde verdwenen zullen zijn om plaats te ruimen voor de grootste en meest diepe vrijheid. De dag ten slotte waarop de schijnheiligheid van de liefde plaatsgemaakt zal hebben voor de liefdevolle ongedwongenheid, waarin het individu zich niet langer als meester of slaaf van een ander individu hoeft te beschouwen, maar als zijn gelijke en zijn metgezel.

Maar zal ik in staat zijn om op weg te gaan? Zal ik er de moed toe hebben?

Wanneer vanuit de oude stad de klanken van de volksdeuntjes opklinken die m'n kindertijd opfleurden; wanneer van tussen de oude, losgeraakte kasseien de zoete herinneringen opklimmen en wanneer vanop de wankelende wegen een dichte, gele stofwolk de blauwe lucht inkolkt. Ze lijkt op de wolk die ik nakeek toen ik nog klein was en waarvan ik in gedachten de wervelingen volgde.

Zal ik op weg kunnen gaan? Wanneer ik de goeie kameraden zal zien, de beste vrienden, die me, met de glimlach op de lippen en zonder het te willen, zullen tegenhouden. Het zal lijken alsof de broederlijke stemming van hun vriendschap, hun oprechte en trouwe handdrukken me dan aan de stad vastketenen.

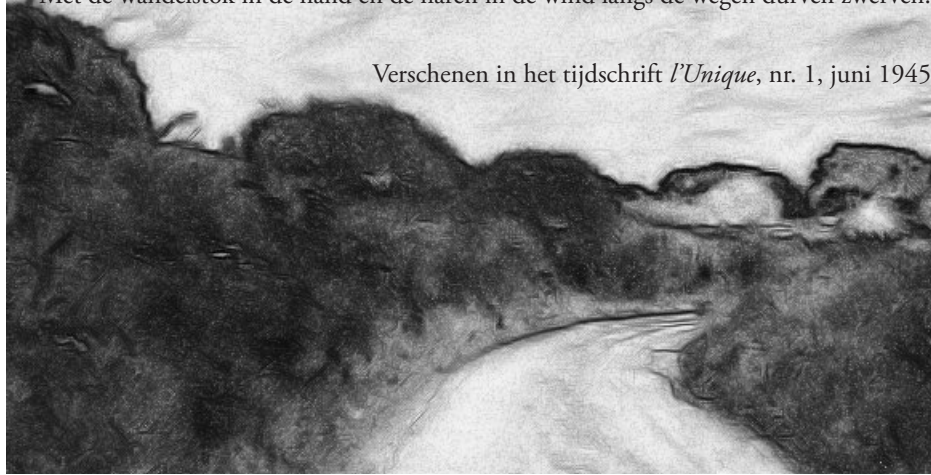
Zal ik voor de weg kunnen kiezen? Wanneer ik de zachte, droeve en doorweende blik van een moedertje zal zien, dat me met haar vertrouwde stem toefluistert: m'n kleine jongen.

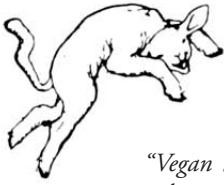
Zal ik op pad durven gaan? Wanneer ik rond m'n schouders de omarming van twee blanke armen voel. De zachte streling van blonde haren en de kussen van twee verliefde lippen.

Zal ik op weg durven gaan?

Met de wandelstok in de hand en de haren in de wind langs de wegen durven zwerven?

Verschenen in het tijdschrift *l'Unique*, nr. 1, juni 1945

Lekker vegan

*“Vegan kaas” dat is voor sommige mensen wellicht wat we een culinair **wies moensje** zouden kunnen noemen; de verpakking roept een indigestie op, maar voor wie verder gemaakt, wacht er lekkers. Zo gemakkelijk komen we er niet vanaf!? Toegegeven die wies moens was serieus aangebrand en de bijhorende kanker heet nationalisme. Onoplettendheid? Die hadden we alleszins beter niet (zo) voorgeschoteld, maar hij had de keuken al verlaten voor we het goed en wel in de mot hadden. Hadden we gewoon de kern moeten recupereren? Elkeen die al eens in de keuken heeft gestaan, weet dat je dat toch niet ongestraft kunt doen. Edoch, het tekstje aldusdanig kan ons nog steeds bekoren... Wat de vegan kaas betreft zouden we toch durven stellen; niet melken, gewoon genieten.*

Vegan strooikaas

parmezan-style

INGREDIENTEN:

- (1/2 kop) gistvlokken
- (1/2 kop) geroosterde sesamzaadjes
- kleine tl zeezout

BEREIDING:

- Voeg alles samen in een bewaarpotje en mix alles fijn.
- Ideaal als topping op pizza's of bij pasta.
- Warm en koud te gebruiken.
- (inspiratiebron: *How it all vegan!*)

SMAKELIJK!

Vegan kaasblokjes

feta-style

INGREDIENTEN:

- een blok stevige tofu (in blokjes of verkruimeld)
- 1/2 kop rode wijnazijn
- 1/3 kop olijfolie
- 1 tl zeezout
- 1 tl peper
- een eetlepel gedroogde oregano, thijm, basilicum en (evt.) rozemarijn

BEREIDING:

- Meng in een grote (afsluitbare) bol de azijn, de olie, de peper, het zout en de kruiden. Voeg de tofu toe. Goed mengen en wegzetten in de frigo.
- Laat minstens 12 uur trekken. Kan meerdere dagen bewaard worden en de “feta” is zowel koud als warm (bv. pizza met schijfjes (zelf) gegrilde aubergine, schijfjes rode ui, kaasblokjes en strooikaas) te gebruiken.
- (koud) Heerlijk met wat rucola, stukjes gegrilde (rode) paprika en een flinke scheut olijfolie...
- (inspiratiebron: *How it all vegan!*)

ALLES DELEN MET ELKAAR

NIETS MET DE FLIKKEN!

Gedurende de laatste maand werden verschillende mensen getraakteerd op bizarre voorstellen van al even bizarre personages. Ze werden gecontacteerd op hun persoonlijke telefoon met de vraag om allerlei informatie door te spelen over de anarchistische beweging. Tegelijkertijd werd er gebruik gemaakt van zowel vleierij als chantage en onrechtstreekse bedreigingen om hen te overhalen tot samenwerking.

Met deze open brief willen we de stilte die de repressie tot een spook maakt, doorbreken: de brief is dus een uitnodiging, maar tegelijkertijd ook een aansporing. Enerzijds sporen we aan tot een ondubbelzinnige houding van niet-samenwerking ten aanzien van elke vertegenwoordiger van de repressie. Anderzijds nodigen we uit tot een sfeer van vertrouwen, waarin we dergelijke avances van de staat altijd en voor iedereen bespreekbaar houden, ook als je momenten van zwakte en twijfel beleefd hebt, ook als het anarchisme misschien niet dadelijk je ding is. Tegelijkertijd is het een gelegenheid om het gebeurde in een breder kader te plaatsen en enkele, ons inziens, zinnige bemerkingen mee te geven over de repressie in het algemeen.

12

De staat is dus op zoek naar mensen die haar in één of ander opzicht informatie zouden kunnen verschaffen over de anarchistische beweging en de verschillende strijden die ze voert en gevoerd heeft. Het nieuwtje voegt zich toe aan een hele reeks kleine en grotere gebeurtenissen en voorvallen: de inbraak in de woning van kameraden om er af luister- en videoapparatuur te plaatsen, de systematische fouilleringen en intimidaties van kameraden bij identiteitscontroles en het in elkaar slaan van geboeide kameraden in de commissariaten. Een opsomming die je toch even de wenkbrauwen doet fronsen, ook al weet je dat een anarchisme dat zichzelf een beetje serieus neemt natuurlijk wel mag rekenen op de propere en minder propere kunstgrepen van de staat. De onweerswolken van de repressie tegen de anti-autoritaire

beweging tekende zich bovendien al wel langer af aan de horizon.

Maar waarom scha en schande roepen? Is de repressie niet een fundamenteel en altijd aanwezig onderdeel van de autoritaire samenleving? Ze raakt voortdurend grote groepen mensen, slaat geliefden uit elkaar, breekt de levensloop van mensen en sluit zo op dit moment niet minder dan 11.000 mensen achter haar tralies. Niet alleen de repressie, maar ook de mentaliteit die ermee gepaard gaat, doorkruist de hele samenleving: de minste afwijking van de wettelijke norm wordt verklikt en geen enkele gelegenheid om op kosten van je buurman goeie zaken te doen, blijft onbenut. Dat is de feitelijke draagwijdte van de repressie die haar schaduw ook over de anti-autoritaire beweging laat vallen.

De repressie haalt ook deze keer haar meer subtiele arsenaal te voorschijn: binnen de

breder sociale en activistische beweging brengt ze reële verschillen in kaart om ze vervolgens uit te diepen en te gebruiken om de 'goeien' van de 'slechten' te onderscheiden. Op die manier ontdoet ze de beweging van haar rijkdom en diversiteit, maakt ze haar vatbaar voor collaboratie en voorkomt ze een basissolidariteit die het isolement van een groep of een beweging zou kunnen breken.

Uit de voorgaande punten zouden wij twee zaken willen afleiden en voorleggen als een aansporing en een uitnodiging aan dichte en minder dichte kameraden, vrienden, familieleden... iedereen die op één of andere manier betrokken is bij de uiteenlopende sociale strijden en mogelijk benaderd zou kunnen worden door flikken van uiteenlopend allooi.

Enerzijds zouden wij, op basis van opgedane ervaringen, willen **aansporen tot een houding van non-collaboratie met elke benadering door de flikken**. Deze houding bewijst keer op keer zijn efficiëntie: wie niets verklaart, werkt zich niet dieper in de put – wie niets verklaart, geeft geen elementen die tegen hem/haar kunnen gebruikt worden – wie niets verklaart geeft geen elementen die tegen anderen kunnen gebruikt worden – wie niets verklaart, wordt niet meegetrokken in hun spelletjes – wie niets verklaart, staat het sterkst in z'n schoenen (wettelijk en anderszins). Elke ondervraging is erop gericht om elementen van je schuld te verzamelen of elementen van schuld tegen anderen; de flikken verzamelen geen elementen van onschuld. Ten aanzien van de repressie geldt de regel dat zwijgen goud is!

Anderzijds willen wij iedereen **uitnodigen om actief mee te bouwen aan een klimaat van vertrouwen** onder vrienden, kameraden, familieleden... Een klimaat waarin deze kwestie bespreekbaar is, waarin je kan vertellen wat je overkomen is en kan bespreken wat je er vervolgens mee doet. Een klimaat ook waarin je niet de hardgekookte, doorwinterde revolutionair hoeft te zijn, maar waarin je eigen gevoeligheden het daglicht mogen zien. Deze openheid is een eerste stap. Wij zijn ervan overtuigd dat de volgende stap erin bestaat het feitelijk gebeurde zo snel en gedetailleerd mogelijk publiek te maken. Je kan het bijvoorbeeld publiceren op een blog of een site of in een publicatie van de beweging. Op die manier weten andere mensen waaraan ze zich kunnen verwachten en iedereen die zich zo uit, maakt het voor alle anderen makkelijker om dezelfde stap te zetten. Wanneer je onder de druk bezwaken bent (en dit is nooit en voor niemand uitgesloten), is het belangrijk

dat je anderen zo snel en zo precies mogelijk laat weten dat en wat je verklaard hebt, zodat de gevolgen hiervan juist ingeschat kunnen worden.

Ten slotte lijkt het ons raadzaam de repressie niet de plaats te geven die ze zichzelf zou toewensen: in het centrum van de belangstelling. Als de repressie erop gericht is de verspreiding van bepaalde ideeën en activiteiten lam te leggen, blijft de voortzetting van deze verspreiding de beste verdediging tegen de repressie. Als we daarenboven kunnen aanknopen bij een basissolidariteit, over de rijkdom van verschillen heen, zouden ze aan de overzijde wel eens van een erg kale reis kunnen terugkeren...

Voor de keldering van de staatsvloot,

Een handvol guitige piraten
juni 2011

(geplukt op ovl.indymedia.org)

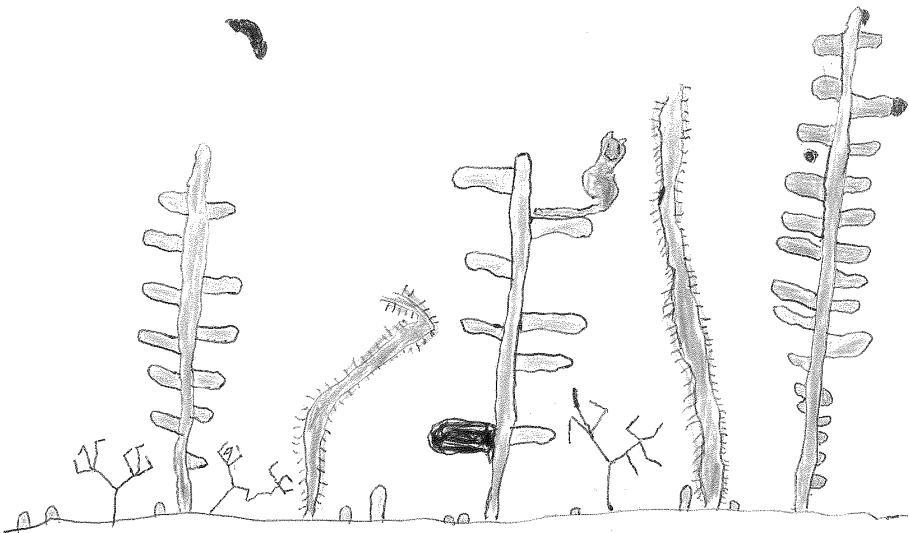
DE TWEE APEN VAN BRUEGEL

Zo ziet mijn eindexamendroom eruit:
twee apen zitten aan de ketting voor het
raam,
buiten waait de hemel voorbij
en baadt de zee.

Het vak is de geschiedenis der mensen.
Ik stotter en modder.

De ene aap, die me aanstaart, luistert
ironisch,
de andere doet alsof hij dommelt –
maar wanneer op een vraag een stilte volgt,
zegt hij me voor
door zacht te rammelen met zijn ketting.

W. Szymborska

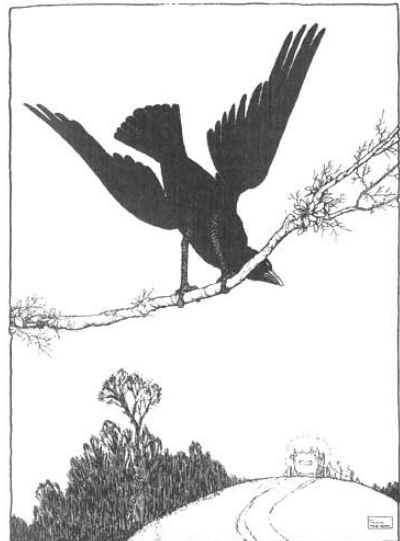
OORLOG

Oorlog tegen de dictatuur in Libië, mogelijke militaire interventie in Syrië ter verdediging van vreedzame betogers, de arrestatie en berechting van tirannen... De democratie werpt zich steeds meer op als het tribunaal van de wereldmaatschappij en ze gebruikt daarvoor het leger. De oorlog wordt niet meer met de oude speerrijen op smaak gebracht. Het is een noodzakelijk kwaad in de overgang naar de democratie of een instrument voor staatsopbouw en dus... ontwikkeling. Maar het blijft natuurlijk dezelfde bedorven vleeschotel. Tegelijkertijd kom je het woordje 'oorlog' ook te pas en te onpas tegen in veel publicaties van anarchistische signatuur. De ene keer als de beschrijving van een burgeroorlog waarin arm met arm in de clinch gaat, terwijl rijk smalend toekijkt. De andere keer als een sociale oorlog waarin uitbuiters en uitgebuitenen recht tegenover elkaar staan en de rekeningen vereffend worden. Wij knopen liever aan bij een antimilitaristische traditie die de laatste jaren een beetje in de schaduw van de strijdreteriek kwam te staan.

De oorlog is weer helemaal terug van nooit echt weggeweest. Het is een oude man, vol sporen en verhalen – allemaal verdiend en zelf aaneengeweven. Hij vertelt de geschiedenis en illustreert elke bloedige fabel met eigen littekens.

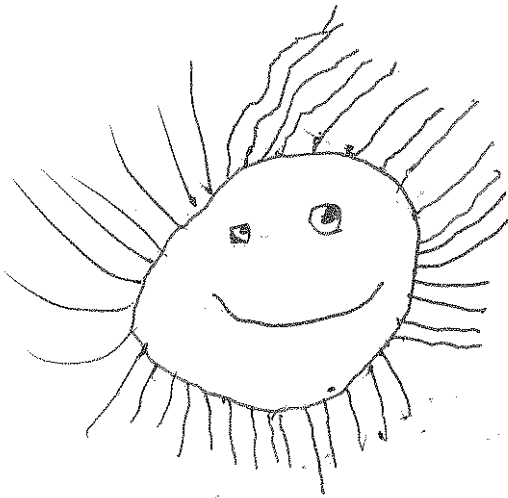
Nu dus nieuwe wonden en verse bloedsporen, niet alleen meer geslagen in naam van de natiestaat. Die wieg van de oorlog draagt weinig dode kinderen meer. Maar aan spoken en hersenspinsels om de waanzin aan op te dragen, ontbreekt het ons nooit. En de spoken van vandaag zijn veelomvattend: de oorlogen worden gevoerd ter verdediging van de democratie, die de politieke uitdrukking is van de mens en zijn 'rechten'. Tegen de oorlog – elke oorlog – zijn, wordt dus verdacht. Terwijl het naar alle redelijkheid toch vooral verdacht en veelzeggend is dat die democratie blijkbaar overal onmensens vindt, tegen wie de mensheid en haar rechten beschermd moeten worden.

De oorlog dus: de bloederige verwezenlijking van een denken dat de mensen en gebeurtenissen voorgoed in kampen en kanten heeft ingedeeld en zich vervolgens tevreden heeft neergezet in dat gelijk – dat denkbeeld geworden is. Zo'n denken dat z'n duidelijkheid en ondubbelzinnigheid kost wat kost aan de werkelijkheid wil opdringen en dus elk individu en elke situatie in haar versteende vorm past. Na dat beitelwerk, nadat de dubbelzinnigheden ervan af geveild zijn en iedereen duidelijk het ene of het andere geworden is (mens-onmens, uitbuiters-uitgebuitenen, christen-heiden...), duurt het doorgaan niet lang meer vooraleer het geweld dat we de werkelijkheid aandeden zich omzet in écht wapengekletter.

Of het nu de oorlog voor de natie, die voor de mensheid of de 'sociale' oorlog is... ik ben deserteur. Ik weiger me in te lijven in het terracottaleger van een uitgemaakte zaak. Elke situatie daagt me opnieuw uit tot een positie die me eigen is, tot een persoonlijk oordeel waaruit daden kunnen voortkomen en op elk moment kunnen anderen me bijtreden of afvallen in die positie. Maar geen enkele medeplichtigheid schort mijn persoonlijk oordeel op. Er zijn er die beweren dat deze positie elk slagveld verlaat om zich te wentelen in machteloze meditatie. Misschien. En dan vertrouw ik erop dat ook die momenten hun vruchten zullen dragen...in toekomstige situaties.

Mijn kleine oorlog dus, voor mijn klein gelijk, voor mijn eigen rekening en met het hele wapenarsenaal dat ik tot mijn beschikking heb. Maar welk een lieve en eerlijke vrede zou de veralgemening van die kleine oorlogjes niet met zich kunnen meebrengen?

Ga dat maar eens uitleggen

of: als de revolutie de revolte de les spelt

Zelfdoding hoor je te zeggen! Dat is politiek correct. Zo heb ik het geleerd van mensen die het niet alleen kunnen weten, maar ook nog eens verloond worden om die kennis te delen. Niet dat ik ooit het gevoel heb gehad dat er echt veel sprake was van delen. Zelfs hun loonbriefje, zal nooit het mijne zijn. Ik hoef het gewoon allemaal niet; hun loon, hun pretentie, hun politieke correctheid, hun status, hun lesjes,... Zelfdoding dus! Want zelfmoord houdt een morele, maatschappelijke en juridische veroordeling in van de plegerster. Zelfdoding of -moord; het blijft een aanfluiting van de moraal, het is niet minder een maatschappelijk taboe en volledig ongestraft doe je het ook niet. Zorgeloos de straat overlopen, dat doe je ook vaak niet ongestraft... Waar ik heen wil? We offeren *onze kinderen* massaal op. Moord zonder schuld! Te jong om weg te kwijnen in een home... Te ongeduldig om te staan wachten tot ze een groen licht krijgen. L'enfant-roi, zei u...?

Ik hou van de veerkracht die jongeren typeert. Een vlinder, een rebelse oom,... meer is er vaak niet nodig om de paden van

het fatsoen, van wat hoort - en vooral niet stoort - te verlaten. Ik hou van de sans-gêne, die ze vaak delen met de oudsten onder ons. Bon, "onder ons" is natuurlijk veel gezegd. De ene in jarenlange quarantaine, de andere in de vergetelheid van de wachtkamers van de dood. Daartussenin houdt *de fabriek* ons overeind. Of houden wij *de fabriek* overeind? Ssst, dat was een retorische vraag. De dienaars van de psychiatrie en den bak luisteren mee. Waarom ik u hiermee lastigval? Misschien wel gewoon omdat u niet voldoende kunt gestoord worden in de rust van uw zekerheden. Misschien om u een begin van uitleg te bieden van het waarom van mijn liefde voor al wat niet in *de fabriek* past. Of omdat ook ik toen ik jonger was meer dan eens aan zelfdoding heb gedacht, de macht tegenover mij leek mij meer dan eens te overweldigend. Mijn liefde voor het leven heeft het gehaald. Steeds meer werd het een liefde voor het *leven aan de rand*, het *leven buiten*. Pas op ik hou ook van de strijd, de spanning, de slag die het bloed sneller doet stromen. Maar beiden staan mijns inziens veeleer in elkaars verlengde, dan wel tegenover elkaar. Gisteren stond ik tegenover mijn ouders, de

maatschappij die dit alles oogluikend toeliet, de schoolmeesters die dicteerden in plaats van te luisteren,... Vandaag sta ik - in dit schrijven - tegenover de leermeesters van de revolutie, zoals ik tegenover de leermeesters van het leven sta. Ik heb het schijt aan zij die het altijd en overal weten en zich geroepen voelen om hun steriele gedachten met enige autoriteit "te delen".

DOELLOOS GENIETEN

Eerst was er de wil om intens samen te leven met kinderen. Toen kwam er een eerste en later een tweede; het geluk en de dankbaarheid. Dankbaar voor het wederzijds leren. Zonder plooiën had ik mijn jeugd niet overleefd. Later kwam de wederopstanding. Ik ging kraken en bond - op een bescheiden niveau - de strijd aan met "de machtigen van deze wereld". Ik moest en zou. Mijn hele jeugd had ik gewerkt zonder wedde en nu lag ik mij elke avond af te vragen of mijn dag (van strijd) wel productief genoeg geweest was. Oh, er was ook veel fun, maar steeds weer kwam die ene vraag. Relaties geraakten verzuurd omwille van een hoger doel; de noodzaak om volledig deel te zijn van strijd zus of zo. De confrontatie met mijn (eerste) zoon bracht mij het genot van de doelloosheid. Ik zou die doelloosheid misschien *moeten* nuanceren, maar het kind in mij steekt z'n broek af als het van *moeten* is. Daarvoor zal ik mijn kinderen steeds dankbaar zijn. Ze komen ook regelmatig terug chargeren als alles weer eens allemaal *bittere ernst* wordt. Wat ik hen te bieden heb? Dat zul je aan hen moeten vragen.

Wel heb ik mij voorgenomen om mijn kinderen nooit naar school te sturen. Dat is een strijd die ik elke dag weer aanga. Een strijd tegen het spook van mijn eigen

opvoeding en, in mindere mate misschien, ook een afrekening ermee, een strijd tegen de goegemeente, een strijd tegen de instellingen, een strijd tegen de rol die mijn deel hoort te zijn binnen het kerngezin,... Een strijd die zeker niet steeds even makkelijk is met het verstikkende karakter dat het "(kern-)gezin als hoeksteen" vaak in zich draagt. Het lijkt mij duidelijk dat een leefgemeenschap de ruimte om vrijelijk met elkaar om te gaan aanzienlijk kan vergroten, maar ook dan is niets gegeven en bovendien is het idee van leefgemeenschap hoe langer hoe meer in onmin geraakt. Wat zeker ook niet bijdraagt aan de feestvreugde - want dat zou het niet naar school gaan toch met zich mogen meebrengen - is al dat *strijden tegen*. Het is niet slecht om al eens een *wilde vrucht* in het hier en nu te proeven. Om soms gewoonweg te durven stellen dat het gewoon genieten is om op te staan wanneer je wilt, te gaan slapen wanneer je wilt, een dag lang te doen wat je wilt en dat te delen

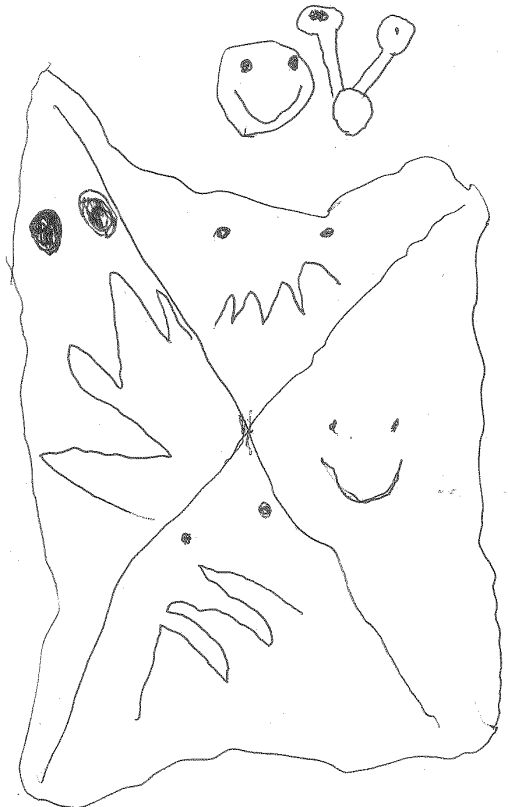

met diegenen van wie je het meest houdt. Al het voorgaande mag wel duidelijk maken dat je zelden een dag doorkomt zonder dat iemand of iets roet in het eten komt strooien, maar wat je genomen hebt kunnen ze je niet meer afpakken en wie in vreugde neemt, kent veelal geen grenzen. Steun vind ik ook bij een handjevol vriend(inn)en, al hebben de meeste ouders in mijn vriend(inn)enkring wel redenen gevonden om zich te schikken naar de schoolplicht (schoolplicht; dat is het in de feiten). Tot slot put ik ook wel kracht uit de geschriften van Catherine Baker en uit "Les enfants d'abord" van Christiane Rochefort.

HET ONVERTEERBARE

Zal ik dan maar eens met de deur in huis vallen? Al zijn er wellicht enkelen die de deur intussen nog verder gebarricadeerd hebben, uit schrik dat hun grote gelijk hen wel eens zou kunnen verlaten. Het zal mij worst wezen. Het idee van de ontscholing en de anti-pedagogiek kent sowieso weinig aanhang in "de samenleving". Ook in anarchistische middens krijgt deze strijd bijzonder weinig aandacht. Veelal wordt ze - in het beste geval - genegeerd, dan weer in diskrediet gebracht. Niet dat dat ons aan het wankelen brengt, daarvoor moeten we onze rug - dag in dag uit - al te veel rechten tegen de alomtegenwoordigheid van vooroordelen en weerstanden. Alleen ben ik niet bereid om dat stilzwijgend te pikken van vriend(inn)en/strijdmakkersters.

Dus als ik in 'Anathema - anarchistisch tijdschrift' onder de titel 'Nog een keertje' lees: *"Geen enkele tactische of strategische redenering zal mij er van kunnen overtuigen dat weigeren om naar school te gaan niet tegelijkertijd, op hetzelfde moment en met dezelfde intensiteit ook vraagt om de fysieke vernietiging van de school. (...) daarenboven vrees ik ook dat we niet in een wereld leven waar een veralgemening van de desertie op zich de boel in elkaar zou kunnen doen stuiken of noodzakelijkerwijze zou uitmonden op een laatste, finale en gezamenlijke aanval."* Oeps, sorry. Ik heb gezegd wat ik voorlopig te zeggen heb over de weigering om mijn kinderen naar school te sturen, daarnaast heeft De Nar in één van haar laatste nummers een dossier gewijd aan opvoeding (en ontscholing) en kom ik hier later ongewijfeld nog eens op terug. Verder lijkt het mij dat de tekst, die afgesloten wordt met *"We komen er wel."*, niet meteen bedoeld is als constructieve bijdrage aan de ontscholingsstrijd (laat staan aan de anti-

pedagogiek), maar veeleer kadert in een ruimere banvloek (=anathema) waarbij er geoordeeld en veroordeeld wordt - hier - in naam van een *“laatste, finale en gezamenlijke aanval”*. Ik mag hopen dat uit voorgaande alinea's intussen duidelijk is geworden dat ik geen boodschap heb aan dergelijk revolutionair carcan.

DE GRENZEN VAN DE REVOLUTIE

Maar vermits we blijkbaar allemaal een bijdrage moeten leveren aan de revolutie; hier komt de mijne... De idee van een revolutie mag dan al - mede door de recente gebeurtenissen in de arabische wereld - aan belang hebben gewonnen, ik ben niet van plan om de rangen van de gelovigen te gaan vervoegen. De revolutie heeft veel te veel weg van een (goddeloze) heilsverwachting; ze is onafwendbaar, alles zaligmakend, ze vertegenwoordigt de finale afrekenig, ze is de ultieme waardemeter, het enige soelaas,... Van waar die pretenties? Hoe vaak gebeurt het niet dat men, daags nadat een school in de vlammen opging, de parochiezaal omtovert tot tijdelijke opvang? En heeft de revolutie de school ooit tot in haar fundamenteen neergehaald? Ik dacht het niet, het tegendeel lijkt zelfs veeleer waar te zijn. Dus sta mij toe om in afwachting van de komende vrijheid, te gaan voor de zekere vreugde van een maximale gedeelde autonomie hier-en-nu.

ik draai een kleine revolutie af
ik draai een kleine mooie revolutie af
ik ben niet langer van land
ik ben weer water
ik draag schuimende koppen op mijn hoofd
ik draag weer schietende schimmen in mijn hoofd
op mijn rug rust een zeemeermin
op mijn rug rust de wind
de wind en de zeemeermin zingen
de schuimende koppen ruisen
de schietende schimmen vallen
ik draai een kleine mooie ritselende
revolutie af
en ik val en ik ruis en ik zing

Lucebert

Lezersgedacht

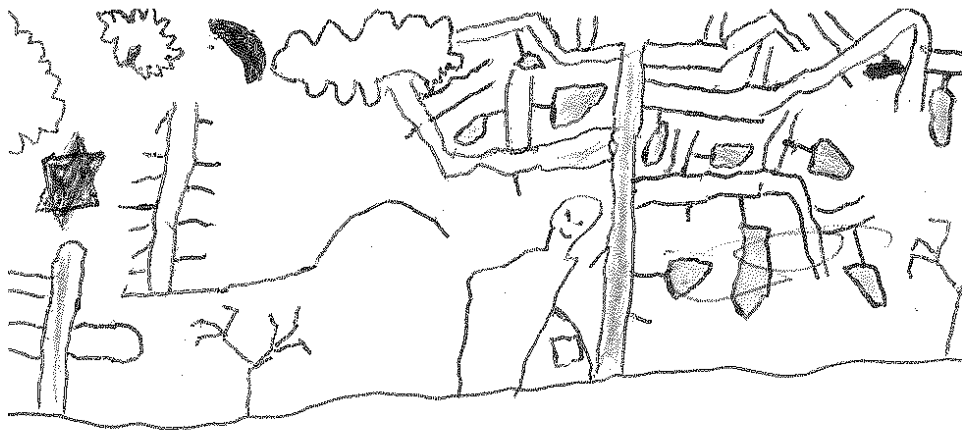
In deze rubriek voorzien we de ruimte om geschreven overwegingen, reflecties en commentaren bij het voorgaande nummer weer te geven. Wie graag zijn ei aan ons kwijt wil, doet dat liefst in een goeie-ouwe brief naar ons nieuwe adres. Als de snelheid van verzending geen afbreuk doet aan de inhoud kan je ons natuurlijk ook nog steeds via e-mail bereiken. We willen alvast iedereen danken die, op één-of-andere manier de moeite deed om ons haar gedacht geschreven of gesproken, spontaan of doordacht, enthousiast of bezonnen, gezongen of gefluisterd... mee te delen. Wij hopen alvast op een geanimeerde voortzetting van het gesprek.

Beste schrijversters Van God Los,

met veel enthousiasme las ik het eerste nummer Van God Los. Blij als een kind dat De Nar een klein beetje herleeft :)

Naar mijn mening stonden er paar goeie teksten in, maar door één tekst was ik enorm ontroerd, niet zozeer als anarchist, maar als mens. 8 februari staat in mijn geheugen gegrift, voor altijd... Niet omdat het kankerwif van een Morel is overleden, maar omdat mijn opa na een jarenlange strijd is overleden op dezelfde dag, door een agressieve kanker gevelde. Uiteraard waren er zoveel sterke emoties dat we pas een paar dagen later doorhadden dat ook Morel

dood was. Als een geluk bij een ongeluk hebben we het merendeel van de mediahete ontlopen. Maar toch was ik zo verontwaardigd.

Mijn opa en zoveel anderen hebben ook moedig gestreden tegen hun ziekte, ook zij laten geliefden achter, maar voor hun geen erbetoon, krantenartikels,... En dat moet ook niet, daar niet van. Maar dan moet het zeker niet voor een doorgedraaid fascistisch wijf, die ineens werd opgevoerd als een goed mens. Ik ben blij dat er nog mensen zijn die deze hele poppenkast deconstrueren tot wat het is: een opgefokt sensationeel pro-Vlaams propagandastunt. Het voelt aan alsof de nagedachtenis aan m'n opa is besmeurd door zo'n goedkope del.

Met het diepste respect voor mijn opa, die we allen veel missen.

Revolutionaire groet,

een kameradin.

Beste kameradin,

22

Bedankt voor je mailtje. We hebben elkaar duidelijk begrepen. Dat is een hart onder de riem. Als onze tekst voor jou van enige betekenis/steun is geweest, dan zijn we al een beetje in ons opzet geslaagd. We zouden wat regelmatigere inhoudelijke bijdragen van lezersters willen plaatsen en dit zou een mooie aanzet kunnen zijn.

stijdbare groetjes,

een herder met een kudde schapen
volgde de sporen van tram negentien.
een politieman had dat toch gezien,
dacht dat hij wakker stond te slapen

en riep: "monsieur, wat doe je, dat is erg,
hier groeit geen gras, geen klaver, geen
prentenboek
is brussel, geen kleurig schilderij op doek,
haast je naar de basiliek van koekelberg!"

de herder lachte stil in zijn witte baard
en floot, nadat hij zich had neergezet,
een lied tussen de regels van de wet.
tram negentien naderde in volle vaart.

Ivo van Strijtem

COLOFON

van god los

Het postbusadres werd vervangen
door het volgende contactadres:

Rue du sentier 43,
4100 Seraing

rek. 068-2050689-39
e-mail vangodlos1@gmail.com

van god los verschijnt op onregelma-
tige basis. Wie ons financieel wenst
te ondersteunen, kan dat via hoger
vermeld rekeningnummer (ongewij-
zigd!). Als je *van god los* toegestuurd
wilt krijgen, neem je best even
contact op met ons via mail of via de
post. Hetzelfde geldt voor organisaties
of individuen die *van god los* willen
verspreiden. Ook andere bijdragen
(reacties, uitnodigingen, teksten,
beeldmateriaal, ...) zijn zeer welkom.

De teksten uit *van god los* mogen
vrijelijk gekopieerd en anderszins
verspreid worden, met of zonder een
knipoogje.

Van god los wordt gedrukt op 100%
gerecycleerd en hergebruikt papier.

van god los nr.2
juli 2011
oplage: 500 exemplaren

- DISCUSSIETEKST -

Bedenkingen bij de bak

*Als iedereen enkel z'n eigen schuld droeg,
zouden er geen schuldigen meer zijn.*

Antonio Porchia

Bijlage bij *Van god los*, n°2, juli 2011

Bedenkingen bij de bak

Voor de gelegenheid zetten we ons eens wat langer bij elkaar. Iedereen iets om te drinken en een hapje om de gedachten te voeden. Op de tafel ligt een veelbesproken thema: de opsluiting, de gevangenis, de bak. Veelbesproken maar naar mijn mening weinig uitgespit, weinig in de diepte verkend en dus... miskend in z'n complexiteit. Deze bedenkingen zijn erop gericht de schaduwkanten van het thema een beetje daglicht te gunnen; niet om eerdere analyses en perspectieven van strijd op hun beurt in de schaduw te stellen, maar net om bijkomende instrumenten en invalshoeken te verlenen aan deze strijd. Ik plaats deze kanttekeningen vanuit de overtuiging dat de fijngevoeligheden en dubbelzinnigheden van de werkelijkheid niet tot verlamming, maar net tot een grotere actieradius kunnen leiden.

Gevangenis en strijd tegen de gevangenis in België

In enkele voorafgaande grotelijnen wil ik deze tekst positioneren. Wij zijn de bevoorrechte, soms actieve getuigen geweest van een situatie waarin de gevangenis regelmatig haar roer- en geruchtloze vanzelfsprekendheid verloor. Gedurende de laatste jaren is in België de gevangenis tot een *probleem* geworden. Een structureel probleem: te weinig, te oude, te onveilige gevangenissen voor een te grote gevangenispopulatie. Bijgevolg een juridisch probleem: uitgesproken straffen worden op basis van plaatsgebrek niet meer uitgevoerd. Bijgevolg een sociaal probleem: de mythe van straffeloosheid heerst te midden van overbevolkte gevangenissen en een historisch hoge gevangenipopulatie. Het structurele probleem toont zich in de strijdbaarheid van de cipiersvakbonden en de politieke belofte van tien nieuwe opsluitingsinstellingen. Het juridische probleem toont zich in de steeds stijgende strafmaten en de toename van alternatieve vormen van vrijheidsberoving. Het sociale probleem toont zich in een onmiskenbare verrechtsing die allerminst in tegenspraak blijkt te zijn met economisch steeds scherpere tegenstellingen.

Maar gelijk opgaand met deze weinig rooskleurige realiteit, zag een andere werkelijkheid het licht. Doorheen de jaren werden de Belgische gevangenissen geteisterd door regelrechte opstanden, kleine daden van verzet, ontsnappingen en muiterijen. Op verschillende momenten vond deze onbestaande beweging haar echo in de straat en moest de verlamminge scheiding tussen binnen en buiten plaatsruimen voor een wederzijdse versterking. Hoewel het grillige spoor van deze beweging zelden een zichtbaar pad is geworden (1), maakte ook zij de gevangenis tot een *probleem*, en wel tot een fundamenteel d.w.z. een niet voor verbetering vatbaar probleem. Een tegenovergestelde beweging dus die dapper tegen de stroom in roeide en hier en daar het water wat deed kolken. De werkelijkheid gebiedt me de verhoudingen te eerbiedigen: de revolte tegen de opsluiting – omdat men ze aan den lijve ondervindt, omdat dierbaren ze aan den lijve ondervinden, of eenvoudigweg omdat we ze een onaanvaardbare aanslag vinden op de levensloop van een individu – bleef zowel binnen als buiten de muren een uitzonderlijk gegeven. Telkens ging het om in de tijd en in de ruimte beperkte

momenten van strijd, die natuurlijk via onzichtbare draden met elkaar en met de omringende werkelijkheid in verbinding stonden.

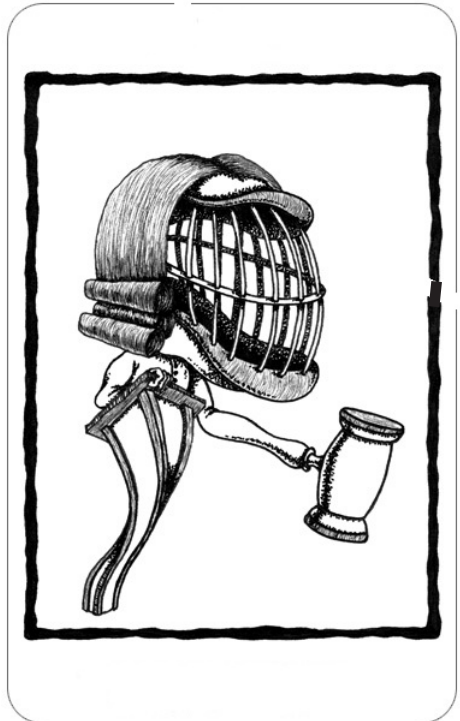
Deze beperkingen kennen oneindig veel oorzaken. De oorzaken die me hier in het bijzonder interesseren, hebben betrekking op de anarchistische bijdrage aan deze strijd. De hand in eigen boezem dus. In de analyse van wat de gevangenis is, wat haar symbolisch ondersteunt en haar muren, alle opstanden ten spijt, telkens opnieuw opricht, hebben we, naar mijn bescheiden mening, de denkoefening te snel gestaakt. Daardoor zijn we niet tot de kern doorgedrongen en hebben we de rollen die de staat ons oplegde, voornamelijk de rol van dader en slachtoffer, gereproduceerd. Hierdoor zijn veel mensen nodeloos vervreemd geraakt van een strijd die mogelijks ook hen aanbelangt.

Schuld en onschuld in de omgang

We snijden het thema aan met de bijna banale vaststelling dat elke relatie tussen twee individuen berust op een subtiel spel van uitwisselingen. Wanneer ik iets voor je doe, weegt de balans van de relatie door naar jouw zijde: er ontstaat een schuld bij jou, terwijl ik mezelf in de onschuld breng: je bent me letterlijk iets verschuldigd. Die schuld brengt je tot een bijdrage aan de relatie die je verontschuldigt en die de balans opnieuw naar mijn zijde doet overhellen. In handelsrelaties treedt deze dynamiek heel letterlijk voor de dag. In sociale relaties is de wisselwerking sterk gesymboliseerd en verloopt ze via vaak onbewuste signalen. Wars van elke berekening ontstaat er in dergelijke relaties een kluwen van lichaamstalige, affectieve, figuurlijke en letterlijke uitwisselingen,

die het koopmansopportunisme en het bekrompen burgerlijke individualisme ver achter zich laten.

De subtiele overdracht van schuld en onschuld ligt aan de basis van de wederkerigheid die tussenmenselijke relaties zo sterk kenmerkt. Ze maakt dat relaties tussen mensen zichzelf ontwikkelen en tot op zekere hoogte in stand houden en dat de tussenkomst van een *derde die zich erboven plaatst* overbodig en doorgaans ook nefast is voor het gezonde verloop van een relatie. Het **gezagsprincipe** berust daarentegen op de aanname dat zo'n derde nodig is om relaties tussen individuen goed te laten verlopen of zelfs mogelijk te maken. Deze autoriteitspositie van een derde wordt door verschillende gedaantes ingenomen: god, de wet, de staat, de gemeenschap, maar

ongeacht de vorm ontkent en verstoort hij steeds de relaties van wederkerigheid tussen individuen. Hij werpt zich op als het bindende (denk aan het huwelijk) en bijgevolg staan de individuen altijd in de eerste plaats in relatie tot de *derde*, die hen overstijgt en de verbinding met de andere persoon pas mogelijk maakt.

De **ontkenning van het gezag** berust dus op de rechtstreekse ervaring dat relaties zich het best ontplooiën op basis van wederkerigheid. Daarmee is natuurlijk niet gezegd dat wederkerigheid ervoor zorgt dat alles van een leien dakje loopt, integendeel. De richting van de wederkerigheid ligt niet vast: een uitwisseling van woorden kan een boeiende en constructieve discussie zijn, maar evengoed een ruzie die gaandeweg escaleert. Bovendien zijn onze relaties *veranderlijk* en *vergankelijk*; ze plooiën niet altijd naar onze wensen en eindigen vaak in pijnlijke breuken waarbij soms grote schulden blijven openstaan. Deze realiteit van de schade die mensen elkaar toebrengen in onevenwichtige en afgebroken relaties lijkt tot op zekere hoogte een onvermijdelijk neveneffect van de voorwaarden tot het leven. Tegelijkertijd lijkt de mens even onvermijdelijk te zoeken naar een genoegdoening voor geleden schade, die het broze innerlijke evenwicht herstelt. Die genoegdoening volgt rechtstreeks uit het principe van wederkerigheid en kan heel symbolisch zijn, een klein zoet stukje wraak, maar ze kan evengoed de vorm aannemen

van een meer rechtstreekse en letterlijke schadeloosstelling.

Het gezag vindt haar voedingsbodem in die twee elementen: enerzijds beweert het de mensen duurzaam te verenigen (voorbeeld de veranderlijke en vergankelijke tussenmenselijke relaties) en anderzijds werpt het zich op als rechter en bemiddelaar bij conflicten. Maar in beide gevallen verandert ze het karakter van onze sociale omgang fundamenteel en legt ze er haar eigen vorm aan op.

De staat: onteigening van relaties en conflicten

De wederkerigheid in tussenmenselijke relaties kan dus beschreven worden als het steeds aan elkaar doorgeven van een zekere schuld. Net dankzij dit steeds wisselende zwaartepunt blijft het wiel van een relatie draaien. Het is het onberekenbare dat ons een kus doet beantwoorden, of een repliek doet geven, dat heel lichtjes knaagt, maar ons ook soms van binnenuit kan verteren en tot daden brengt, waartoe we onszelf niet in staat achten. Het gaat hier overduidelijk niet om het klassieke, religieuze schuldbegrip en al helemaal niet om de statelijke schuldopvatting, die er helemaal mee in tegenspraak is.

We zetten het statelijke schuldbegrip en de schuld als een element van relaties even naast elkaar om te zien hoe de staat van de gewoonlijke verwarring tussen deze

twee gebruik maakt om ons te onteigenen van onze relaties en van onze middelen en vaardigheden om conflicten onderling te beslechten.

*** *statelijke schuld-onschuld***

De staat beweert dat het menselijke samenleven maar mogelijk wordt wanneer zij de mensen onderling verbindt en erop

toeziet dat conflicten binnen haar wettelijke perken blijven of door haar en niemand anders beslecht worden. In de (rechts-)praktijk vat ze deze visie heel erg letterlijk op: wanneer ze tussenbeide komt in een conflictsituatie herformuleert ze het hele conflict. De schade die iemand een ander aandeed, herformuleert ze als wetsovertreding en dus als een conflict tussen de staat en een dader. De schade die ondergaan werd door een andere persoon wordt daarbij irrelevant, tenzij die andere persoon een officiële klacht indient, d.w.z. zich 'partij stelt' ten aanzien van de staat. Zo is het perfect denkbaar (en jammer genoeg niet alleen denkbaar) dat een situatie waarin de rechtstreeks betrokken partijen zich verzoend hebben tóch tot gerechtelijke vervolging leidt. Men overtreedt in de eerste plaats immers de wet en niet bvb. de integriteit van een persoon van vlees en bloed. Deze persoon is voor de staat enkel relevant als *rechtspersoon* - als drager van rechten en plichten.

De statelijke schuld én onschuld is dus altijd in de eerste plaats *de schuld en onschuld ten aanzien van een derde*, in dit geval de staat zelf en de wet die ze stelt. Naargelang de kleren van het regime rechtvaardigt die staat zich dan in de gemeenschap, het volk, de wet

of ook wel de klasse (volksrechtbanken etc.). De andere partij (de 'civiele' partij) wordt enkel betrokken in de mate dat ze aanklaagt, dwz. de tegenpartij voor de rechtbank van de staat daagt en eigenlijk gedwongen wordt de vervolging van de staat bij te treden. Wie geen klacht indient, is onbestaande in het conflict en heeft bijvoorbeeld geen recht op slachtofferhulp, mag ook niet in

contact treden met de beklaagde in functie van bemiddeling etc. Hij of zij wordt dus uitgesloten uit het conflict.

Ook de *verantwoording* voor het gebeurde wordt een rekenschap die men moet afleggen *ten aanzien van de wet*, niet langer een verantwoordelijkheid die men draagt tegenover een concrete persoon.

De beide partijen worden onteigend van hun onderlinge conflict en krijgen een *duidelijke, vastliggende rol* toegeschreven (slachtoffer – dader). Deze rollen worden expliciet toegekend door de staat en

vervolgens bekrachtigd en bestendig in een uitspraak. Bij deze rollen hoort een heel pakket aan gedragingen, die moeilijk te omzeilen zijn. Het slachtoffer is onmachtig, op wraak belust, onschuldig, kwetsbaar, zwak, wetgetrouw. De dader is zijn/haar spiegelbeeld: is sterk, heeft wroeging, is schuldig, veegt de wet aan z'n laars...

BEVRIJD

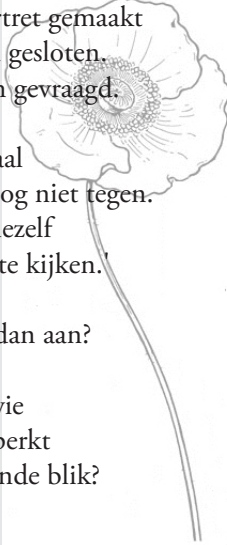
Toen hij na jaren
uit het gevang was vrijgelaten
heeft hij zijn zelfportret gemaakt
waarop de ogen zijn gesloten.
Waarom? Werd hem gevraagd.

'Het was nog allemaal
zo rauw, ik kon er nog niet tegen.
Kon er niet tegen mezelf
met open ogen aan te kijken.'

Maar wie kijkt wie dan aan?

En wie zijn wij en wie
ben ik met mijn beperkt
begrip voor deze blinde blik?

Judith Herzberg

De statelijke schuld is altijd een *beslechting*: een uiterst complexe situatie, met haar ontstaansgeschiedenis, de unieke individuen die haar beleven en hun onderlinge relaties, moet vastgelegd worden in een vonnis dat zich bindend uitspreekt over schuld en onschuld. Deze veroordeling ontkent niet alleen de dynamiek en de wisselwerking die aan de conflictsituatie voorafgingen, ze ontkent ook de uniciteit van de personen door hen tot één kenmerk te veroordelen (de schuldige - de onschuldige) én ze sluit elke toekomstige dynamiek en wederkerigheid uit. Je wordt nooit vrijgesproken van je schuld, maar evenmin van je onschuld; aan die rollen hang je vast. Ook deze veroordeling verhindert (zowel voor dader als voor slachtoffer) een verdere ontwikkeling, verwerking en mogelijk evenwichtige afsluiting of verzoening van het conflict.

** schuld-onschuld als element van relaties*

In de natuur van de wederkerigheid liggen de eigenschappen van *veranderlijkheid* en *vergankelijkheid*. Een relatie tussen twee personen verandert voortdurend: er is een onophoudelijke uitwisseling en wanneer die uitwisseling ophoudt, sterft de relatie een vlugge dood. De schuld die kan ervaren worden in een relatie neemt deze vluchtigheid over: in een relatie is er *geen schuldige partij*, de schuld reist van de ene naar de andere persoon en dus is er in strikte zin geen sprake van daders of slachtoffers. Enkel wanneer een relatie beëindigd of onderbroken wordt kan de balans tot stilstand komen. Dan kan het zijn dat er een schuld blijft openstaan die binnen de relatie niet meer kan verontschuldigd worden. De moeilijkheid bestaat er daar in doorheen een

individueel verwerkingsproces en nieuwe relaties een evenwicht te herwinnen.

De schuld-onschuld die we binnen een gegeven relatie ervaren, is ook een schuld-onschuld *ten aanzien van een concrete persoon*. Deze belichaamde schuld en onschuld is niet vanzelfsprekend. We lijken de neiging te hebben de schuld én de onschuld boven de individuele relatie uit te heffen. We dragen dan een schuld tegenover een geslacht, een familie, een gemeenschap, een klasse. Je hebt de eer van de familie geschonden en lands- of klassenverraad gepleegd. Of we worden exemplaren van een onschuldige categorie: student-in-z'n-wilde-jaren, brave-arbeider enz.

Als de schuld enkel gedragen wordt ten aanzien van de concrete persoon, is men ook enkel *verantwoordigd ten aanzien van deze persoon*. Een verantwoording is letterlijk een tegenwoord: als dusdanig zwengelt het de dynamiek van een relatie opnieuw aan. Deze dynamiek houdt de fundamentele mogelijkheid in van een verdere ontwikkeling naar verzoening, berusting of verdere schadeloosstelling toe. Maar binnen de relatie bestaat er ook de mogelijkheid van een gedeelde schuld, die elke opgelegde rol (dader, slachtoffer) doorbreekt en een diep inzicht in de dynamiek van relaties weerspiegelt.

Tegelijk sluit niets uit dat er vanuit wederkerigheid een negatieve dynamiek ontstaat, waarin enkel nog opeenvolgende wraaknemingen en wederkerige beschuldigingen uitgewisseld worden. Conflicten kunnen ons zozeer verblinden

en meeslepen dat we in dat kluwen van gebeurtenissen, woorden en daden verdwaald raken. Op die ogenblikken is een vorm van bemiddeling vaak het enige dat nog licht kan werpen op de situatie en een mogelijke uitweg kan tonen. Dat een dergelijke, zelf ingeroepen bemiddeling van een derde *persoon* fundamenteel verschilt van de statelijke tussenkomst, blijkt uit het voorgaande.

De staat maakt voortdurend misbruik van de verwarring tussen de wettelijke schuld-onschuld en haar werkelijke tussenmenselijke variant. Ze smeedt gevoelens van schuld om tot schuldbekentenissen aan

Wanneer de strijd tegen de opsluiting niet gekaderd wordt binnen de realiteit van statelijke rechtspraak reproduceren en versterken we de onteigening van het conflict door de staat.

onderzoekers. Wie zich tekort gedaan voelt, krijgt een rol als zeltogende aanklager, die enkel recht heeft op de kruimels van de staatsvergelding.

Door de écht beleefde met de wettelijk vastgelegde schuld te identificeren voorkomt de staat dat mensen het heft in eigen handen nemen, wat haar geweldsmonopolie niet toelaat, maar ze put er vooral een steeds hernieuwde kracht uit. Telkens wanneer iemand die zich tekort gedaan voelt door een ander een beroep doet op de rechtbank wordt de staat gesticht en gerechtvaardigd als de vindplaats van rechtvaardigheid en vreedzaam en veilig samenleven. In werkelijkheid levert ze deze kostbare goederen natuurlijk enkel omdat ze in de eerste plaats de *staatsveiligheid* garanderen.

Telkens wanneer we elkaar voor de rechtbank slepen, ontzeggen we ons ook de mogelijkheid om de edele kunst van de

conflicthantering te leren beheersen. We mislopen telkens de mogelijkheid om te leren omgaan met onze werkelijk ervaren gevoelens van schuld en onschuld. We ontzeggen ons het genoegen van verzoening en gezonde, evenwichtige en persoonlijke vergelding. We wagen ons niet aan de zoektocht naar nieuwe en onverhoede vormen van vergoeding en schadeloosstelling. We geven vooral en telkens weer onze meer en minder vriendschappelijke relaties uit handen om een gelijk te krijgen dat voor alles het gelijk van de staat is en het fundamentele ongelijk van zowel klager als aangeklaagde.

Dit pleidooi voor een conflictbenadering vanuit het individu en zijn/haar wederkerige relaties heeft geen enkele veronderstelde 'goede natuur' van de mens nodig. Evenmin doet het een beroep op 'de samenleving' als een nieuwe derde met zogezegd propere handen. In de klassieke anarchistische traditie rond deze thematiek gebeurt dit doorgaans wel (2); daarin wordt elke neiging tot vergelding afgedaan als primitief en barbaars en vanuit deze miskennis van de relationele dynamiek *moet* de samenleving wel verschijnen als nieuwe, onbevleete derde, die op haar beurt de misdaden van het 'egoïsme en het barbarisme' zal vastleggen en haar opvoedings- en resocialiseringsplannen zal opleggen.

De conflictualiteit is een probleem dat onlosmakelijk verbonden is met de voorwaarden van het leven: in dat opzicht is elke visie die gericht is op haar onderdrukking (door een repressief apparaat of door de 'revolutionaire' eliminatie van economische verschillen, die maakt dat vanaf dan elk 'a-sociaal' gedrag tot ziekte verheven wordt) minstens verdacht te noemen. Misschien gaat het eerder om een

moeizaam te verwerven creatieve kunst, of een ambacht dat eenieder zich beetje bij beetje eigen kan maken. In dat opzicht is één ding wel duidelijk: de onteigening door de staat leert ons *niet* hoe we moeten omgaan met conflicten. Of zelfs: leert ons hoe we *niet* moeten omgaan met conflicten.

De muizen hebben niet veel nodig
Om te berusten in hun lot
Ze leggen simpelweg hun pootjes
In de hand van de goede God
Een zolder of een schuur
Wat brood, een restje kaas
Geen vallen en geen poezen in de buurt
Maar zelfs de muizen voelen zich
niet thuis in het huis van bewaring

M'n vriend heeft er in al die jaren
Geen spoor van een muis gezien
Ze vinden er geen enkel gaatje
En weinig eten bovendien
Geen regen en geen zon
Geen kinderen en geen vrouw
Alleen wat galmend ijzer en beton
Maar toch hou je de hoop niet
buiten uit het huis van bewaring

De mensen hebben eigenhandig
De muren van hun huis gebouwd
Ook van hun huizen van bewaring
Uit schrik, uit wraak, uit zelfbehoud
Maar kijk, uit zuinigheid
Hebben ze af en toe
Cement gebruikt van slechte kwaliteit
Dus op de duur valt elke muur,
zelfs die van het huis van bewaring

Jan De Wilde

De gevangenisstrijd in het kader van een anarchistische visie op conflict

Waarom zouden voorgaande bemerkingen in rekening gebracht moeten worden door een strijd die zich radicaal tegen elke vorm van opsluiting uitspreekt? Omdat de opsluiting slechts het sluitstuk vormt op een proces dat veel omvattender is en veel meer mensen treft: de onteigening van het conflict en de conflicthantering.

Door de opsluiting los te koppelen van dit proces kan men haar voorstellen als een eenzijdige afrekening van de macht tegenover een wetsovertreder. *Aan de ene kant* krijgt men dan de wetsovertreder, die de onwettelijkheid en het (mis-)daderschap vertegenwoordigt, maar in relatie tot de staat natuurlijk ook weer slachtoffer wordt van haar wraakneming; *aan de andere kant* staat de staat zelf en haar wettelijkheid met onder haar goedige vleugels eventueel het slachtoffer dat tot medeplichtigheid met de openbare aanklager veroordeeld wordt. Letterlijk in de schaduw staat niet alleen het slachtoffer, maar vooral ook de realiteit van het conflict tussen dader en slachtoffer en alle gevoeligheden die daarmee gepaard gaan. Wanneer de strijd tegen de opsluiting niet gekaderd wordt binnen de realiteit van statelijke rechtspraak reproduceren en versterken we dus de onteigening van het conflict door de staat. We herhalen dat het enige fundamentele conflict er een is tussen de staatsmacht en de misdadiger. Daarmee hebben we impliciet gezegd: dat het conflict met het slachtoffer eigenlijk onbestaande is; dat dus ook de oprechte gevoelens van schuld bij de dader ten aanzien van toegebrachte schade aan slachtoffers misplaatst zijn, net als de mogelijke rancune van het slachtoffer; dat er eigenlijk geen

wezenlijke schade of kwetsuur is en dus ook geen nood aan verzoening of andere vormen van verwerking; dat enkel het conflict met de staat fundamenteel is en dat we zonder de staat bijgevolg geen of nauwelijks conflicten meer zouden kennen. Natuurlijk onderschrijft niemand deze stellingen, maar door deze dimensie onbelicht te laten, verschijnen ze tussen de lijnen van de grote meerderheid van circulerende teksten.

Door alle verwijzingen naar de onteigening van relaties en conflicten te schrappen, eindigt de strijd tegen de gevangenis *de facto* in een 'gevangenisme': centraal staat de gevangene die in conflict is met de staat. Ironisch genoeg is dit gezichtspunt niet meer dan het spiegelbeeld van de statelijke herformulering van het conflict in termen van wettelijkheid en onwettelijkheid: het veronderstelde illegalisme van de dader maakt hem tot een slachtoffer van de staat

ARGUMENTS FRAPPANTS - SLAANDE ARGUMENTEN

terwijl de veronderstelde wetgetrouwheid van het slachtoffer hem tot een quasi-mededader van de staat bombardeert. Als getuige voor deze nogal boude stelling roep ik de veelvuldige verheerlijking van de mis-daad (il-legaliteit) in, terwijl de positie van a-legaliteit, de weigering om de wet als criterium te aanvaarden, eerder een zeldzaamheid is.

Het spreekt voor zich dat deze omkering op geen enkele manier breekt met de schema's van wettelijk omschreven schuld en onschuld. Ook dringt ze, net als de staat, het interpersoonlijke conflict naar de achtergrond en biedt ze bijgevolg geen enkel perspectief op een doorbraak naar meer rechtstreeksevormen van conflictbenadering. De realiteit en de ervaring van toegebrachte schade en de werkelijke gevoeligheden van de betrokken 'partijen' worden van tafel geveegd en de partijen blijven 'veroordeeld' tot een – zij het impliciete en omgekeerde – rol van dader en/of slachtoffer. Het mag dan ook niet verbazen dat heel wat mensen zich *vanuit deze persoonlijke ervaring en gevoeligheid* absoluut niet aangetrokken voelen tot een strijd, die ze principieel misschien wél zouden onderschrijven. Het mag evenmin verbazen dat de evidentie van de strijd tegen de gevangenis helemaal niet samenvalt met de vanzelfsprekendheid van een bewuste en zorgzame omgang met onderlinge conflicten.

Enkele voorzichtige aanzetten, zonder pretenties

Ik wil deze zelfkritiek geen klaagzang laten zijn. We kunnen de uiteenzetting dus voortzetten met enkele concrete pistes, die, mijns inziens, zouden kunnen volgen uit het voorgaande. Afsluiten doe ik met enkele

meer algemene bedenkingen rond conflicten en hoe ermee om te gaan.

Natuurlijk zou de uitbreiding van de strijd tegen de gevangenis tot een strijd tegen de onteigening van relaties en conflicten haar eerste neerslag vinden in de analyses, pamfletten en affiches die rond dit thema gepubliceerd worden. Dat zou een heel sterke symbolische stap zijn, omdat er dan al erkenning komt van wat voorheen verzwegen werd. Pas wanneer deze zaken op tafel liggen, worden ze bespreekbaar en pas dan kunnen uit die discussies ook praktische initiatieven voortvloeien. In eerste instantie zou het opnemen van die gevoeligheden er bijvoorbeeld toe kunnen leiden dat er meer aandacht geschonken wordt aan hoe onderlinge conflicten ontstaan en hoe we ermee omgaan. Hoe gaan we (individueel en collectief) om met ervaringen waarin we zelf beschadigd worden? Over welke middelen beschikken we (individueel en

collectief) in het verwerkingsproces? Hoe gaan we (individueel en collectief) om met een situatie waarin we zelf schade aanbrachten en schuld ervaren? Dat is een eerste zeer aanzienlijke stap. De volgende vraag luidt hoe we deze elementen hun plaats kunnen geven in een strijd tegen de opsluiting als sluitstuk van de rechtspraak. Je zou je bijvoorbeeld kunnen indenken dat wel meer mensen willen weigeren om klacht in te dienen. Een direct gevolg van deze eerbiedige weigering is de uitsluiting van elke vorm van bemiddeling en slachtofferhulp van overheidswege. Misschien is het wel mogelijk deze uitsluiting te ondervangen en bijvoorbeeld manieren te zoeken om rechtstreeks het contact aan te gaan met de opgesloten persoon. Enkele eenvoudige criteria zouden zo'n activiteit ervoor kunnen behoeden een hulpstuk van justitie te worden (bvb. de weigering van een wettelijk statuut). Deze principiële buiten-

wettelijkheid staat in schril contrast met de legalistische en reformistische oriëntatie van de bestaande organisaties en initiatieven voor bemiddeling, die de onmogelijke wensdroom koesteren van een staat die de werkelijke personen laat primeren op de wetspersonen.

Afsluitend kunnen we proberen om enkele schetsen van een, mijns inziens, anarchistische visie op conflict uit te tekenen. Wrijvingen maken onderdeel uit van onze relaties, ze vertegenwoordigen vaak groeimogelijkheden voor de individuen die er deel van uitmaken, geven de grenzen aan van onze relaties en zorgen ervoor dat de relatie niet verstilt in vastliggende rollen van onderschikking en overheersing. De toe-eigening van het conflict veronderstelt vooreerst dat men deze positieve dimensie van het conflict kan en durft erkennen. Deze erkenning kan ervoor zorgen dat men de strijdbijl niet kost wat kost wil begraven, maar dat men de onaangename conflictmatige gevoelens met bewustzijn doorvoelt. Vaak is het precies de aversie van het conflict en de vermindering ervan, die het de vrije loop geven over onze handelingen. De toe-eigening van het conflict is dus niet zomaar het in handen nemen van de vergelding of de genoegdoening, maar ook een zelfmeesterschap ten aanzien van het conflict en een weigering om het over te dragen op partijen die niet betrokken zijn. Het conflict dat je hebt met één persoon zou niet nodeloos buiten de oevers van die relatie mogen treden. Want we geven conflicten natuurlijk niet alleen uit handen aan de staat; al te vaak maken we ze tot de inzet van een hele vriendenkring, waarin elke individuele verhouding bemoeilijkt wordt en personen kansloos overgeleverd

worden aan de vorming van kampen rond een conflict dat zich in oorsprong slechts tussen twee mensen afspeelde. Zo gebeurt het frequent dat iemand plots een hele vriendenkring ziet wegvallen, hoewel hij of zij slechts met één iemand overhoop lag

In onze nabije relaties vinden we de onteigening van relaties dus al terug. Ze is in dat opzicht zeker niet iets dat ons altijd ondanks onszelf wordt opgelegd. De autoritaire samenleving ent haar pretentie om ons de les te spellen op deze 'sociale veroordelingen': de vriendschapskring wordt bij uitbreiding de gemeenschap, de gemeenschap wordt de samenleving, het spook van de samenleving stelt haar leefregels samen in een wettelijke codex, de wetboeken zijn machteloos zonder de uitvoerende bekrachtiging van de staat. De toe-eigening van relaties en conflicten bestaat dus ook in de uitdaging om conflicten zoveel mogelijk als lijf-aan-lijfgevechten te beschouwen en geen spoken aan je zijde te scharen: je voert jouw gevecht, niet het gevecht voor de eer, de mensheid, de klasse, het volk, de gemeenschap, het goede, god...

Daarmee ontken ik natuurlijk niet dat conflicten vaak sowieso al groepskwesaties zijn. Denk maar aan het historische conflict tussen diegenen die over de wettelijke eigendomstitels beschikken en diegenen die onteigend werden. Individuele belangen binden enkelingen daar aan een positie die ook gedeeld wordt door anderen en als het even kan maakt hun eendracht daar een echte macht. Maar ook daarin kan de enkeling zich telkens opnieuw afvragen of het conflict hem of haar nog wel toebehoort en hij niet eerder een soldaatje van de groep geworden is.

Zou elke vorm van bemiddeling dan verdwijnen? Het tegendeel lijkt veel

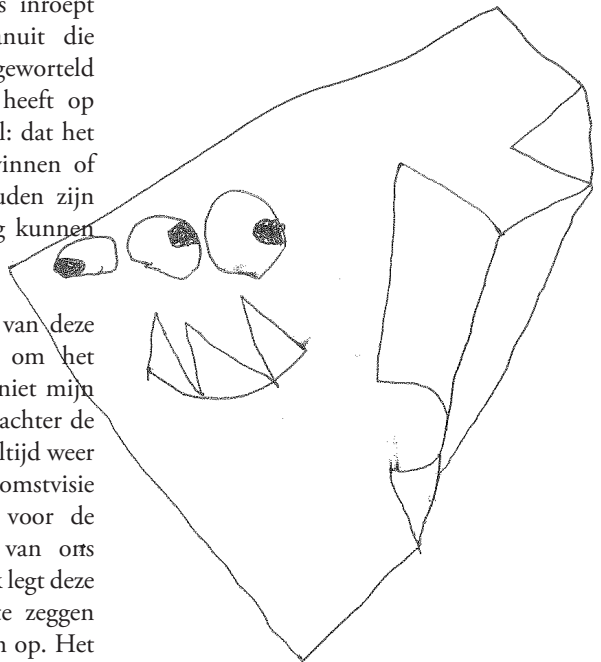
waarschijnlijker. Iedereen vindt in z'n eigen levensgeschiedenis wel voorbeelden van conflicten die muurvast zaten of hem tot een willoos instrument maakten van stormachtige gevoelens. In die gevallen getuigt de vaststelling *dat* je er alleen of met twee niet uitgeraakt al van groot meesterschap. Toch is die vaststelling een fundamentele eerste stap waaruit een vraag naar bemiddeling kan voortkomen. Deze bemiddeling hoeft zich niet op te leggen aan de relatie: ze kan een ondersteuning en een perspectiefwissel vormen voor de vraagsteller, zonder wie of wat dan ook te willen verzoenen of samen te brengen. Op voorwaarde van instemming door de andere partij is die piste echter ook niet uitgesloten. Enkele eenvoudige voorwaarden zoals de afwezigheid van verloning of statuut kunnen ervoor zorgen dat deze bemiddeling geen zaak van specialisten wordt, maar een levensvaardigheid, die je nu eens inroept en dan weer zelf hanteert. Vanuit die praktijk kan een in de ervaring geworteld inzicht ontstaan dat betrekking heeft op de basisconcepten van elke moraal: dat het goede noch het slechte te overwinnen of onherroepelijk op afstand te houden zijn omdat ze slechts in onze ervaring kunnen opkomen en weer ondergaan.

De tegenwerpingen staan bij elk van deze aanzetten natuurlijk te dringen om het woord. Het is dan ook helemaal niet mijn bedoeling om een blik te werpen achter de tijd. Wat zal kunnen zijn, zal ons altijd weer verrassen en elke uitgewerkte toekomstvisie is vooral interessant als bewijs voor de begrenzing van de verbeelding van ons eigen tijdsgewricht. Maar al te vaak legt deze onmogelijkheid om iets *precies* te zeggen ons onterecht *helemaal* het zwijgen op. Het

is een boeiende en leerrijke oefening om het anti-autoritaire ideeëngoed ook naar opbouwende conclusies toe te vertalen. Deze pistes geven ieder van ons hier-en-nu al ademruimte en alleen dankzij die zuurstof blijven onze strijden tegen bijvoorbeeld de opsluiting levensvatbare ondernemingen.

1) Dat gebeurde mijns inziens wel toen Fayçal vermoord werd op 24 september 2006. In de straten van Brussel braken rellen los en ook in de gevangenis was de spanning te snijden. Ook in november 2009 braken vooral in Anderlecht rellen uit naar aanleiding van misbruik in de gevangenis van Vorst. Om enkel de meest betekenisvolle momenten te vermelden...

(2) Onder andere Clara Meyer-Wichmann in *Het recht tot straffen*. In: *De piramide van de tirannie*, Hans Ramaer.

Bij wijze van illustratie geven we hier een deel van het legendarische eerste hoofdstuk van De Goelag Archipel weer.

DE ARRESTATIE

Hoe komt men op die geheimzinnige Archipel terecht? Elk uur vliegen er vliegtuigen, varen er boten, denderen er treinen heen... maar geen enkel opschrift op die vervoersmiddelen duidt de plaats van bestemming aan. En zowel de verkopers van de reisbiljetten als de vertegenwoordigers van Sowtoerist en Intoerist zullen verbaasd staan kijken, als u hen er een kaartje heen vraagt. Zij weten noch van de Archipel in zijn geheel, noch van één van de talloze eilandjes ervan af, hebben er nooit van gehoord.

Diegenen die erheen reizen om de Archipel te besturen: komen er via de scholen van het MVD.

Diegenen die erheen reizen om de Archipel te bewaken: worden opgeroepen via de militaire keuringscommissies.

Diegenen die erheen reizen om te verkommeren, zoals u en ik, lezer, dié kunnen er uitsluitend en alleen komen: via arrestatie.

Arrestatie! Moet ik nog zeggen dat dat een ommekeer is in uw hele leven? Dat dat een regelrechte bliksemslag is die u treft? Dat dat een niet te bevatten psychische schok is die niet iedereen verwerken kan en waardoor men dikwijls afglijdt tot waanzin?

Het heelal heeft evenveel middelpunten als het aantal levende wezens dat het herbergt. Elk van ons is een middelpunt van het heelal en het wereldstelsel splitjt uiteen wanneer men u toesist: "*U staat onder arrest!*"

Als ù al onder arrest staat, dan kan het toch niet bestaan dat er nog iets overeind is gebleven bij die aardschok?

Maar niet bij machte om met hun beduusde brein die verschuivingen in het wereldstelsel te bevatten, brengen de scherpsten en de stompzinnigsten onder ons het niet op, op dat moment ook maar iets anders uit heel hun levenservaring te persen dan:

"Ik?? Waarom??"

Een vraag die al miljoenen en miljoenen keren vóór ons is herhaald en waarop nog nooit een antwoord is gevolgd.

Arrestatie... dat wil zeggen een ogenblikkelijke, overrompelende omverwerping, ommegooi, omslag van de ene toestand in de andere.

Langs de lange kromme straat van ons leven zijn wij gelukkig voorbijgezweefd of ongelukkig voorbijgesjokt langs bepaalde afscheidingen, afscheidingen en nog eens afscheidingen: van vermolmd hout, met leem bestreken staketsels, bakstenen, betonnen en ijzeren ommuringen. We hebben er nooit over gemijmerd: wat zou erachter liggen? Met ons oog, noch met ons verstand hebben wij ooit gepoogd er een blik achter te werpen... en dààr nu begint juist het gebied van GOELAG, vlak hiernaast, op twee meter bij ons vandaan. En wij hebben in die afscheidingen het onoverzienbare aantal hecht aansluitende, goed gecamoufleerde deurtjes, poortjes nog niet opgemerkt. Al, ja, àl die poortjes zijn er klaargezet voor ons!...en daar zwaait snel één zo'n noodlottig poortje open, en vier witte manshanden, niet aan zware arbeid gewend, maar grijperig, klemmen ons vast aan een been, aan een arm, bij de kraag, bij de muts, aan ons oor: slepen ons naar binnen als een volle baal, terwijl ze het poortje achter ons, het poortje van ons vroegere leven voorgoed dichtklappen.

Dat is alles. U bent gearresteerd!

En n-n-niets weet u daarop te antwoorden dan het schaapachtige gemekker: "I-ik?? Waarom??..."

Dat is nu een arrestatie: het is een verblindende steekvlam en een slag waardoor het heden ineens verschuift naar het verleden, terwijl het onmogelijke overgaat in het volwaardige reële heden.

Solzjenitsyn, De Goelag Archipel, 1973

HUN EERSTE RUZIE...

Bedenkingen bij de bak
bijlage bij het tweede nummer 'van god los'
juli 2011

Alle reacties, bij voorkeur via de post of eventueel via mail, zijn meer dan welkom:

vangodlos1@gmail.com

Rue du sentier 43,
4100 Seraing